

SOLVABILITATEA FINANCIARĂ A COMPANIILOR DE ASIGURĂRI ÎN SCOPUL INTEGRĂRII REPUBLICII MOLDOVA ÎN UNIUNEA EUROPEANĂ

Tatiana BURLACU,
lector universitar, drd. ASEM

Insurance market in the Republic of Moldova is in the process of consolidation, which causes a number of changes of the normative in this sector. The main trends of new implementations of the insurance regulatory of the system in the Republic of Moldova shall give rise to the idea of harmonization of the legislation the national with that of the European Union.

Cuvinte cheie: piața asigurărilor, solvabilitate, integrare, marja.

Piața asigurărilor din Republica Moldova fiind în proces de consolidare, determină o serie de modificări normative ale acestui sector. Principalele tendințe ale noilor implementări ale sistemului de reglementare a asigurărilor din Republica Moldova conduc la armonizarea legislației naționale cu cea a Uniunii Europene.

Actualmente organul de reglementare a sectorului asigurărilor în Republica Moldova, numit Comisia Națională a Pieții Financiare, colaborează strâns cu autoritățile europene în sensul integrării Republica Moldova în Uniunea Europeană.

Solvabilitatea unei societăți de asigurare poate fi definită ca fiind capacitatea asigurătorului de a-și onora angajamentele asumate.

Ținând cont de importanța sa, autoritățile de control, agențiile de notație și societățile de asigurare au dezvoltat și pus în aplicare, de-a lungul timpului, mai multe sisteme de evaluare a solvabilității. Dezbaterile europene în jurul solvabilității societăților de asigurare s-au conturat în jurul reglementărilor legate de solvabilitatea din domeniul bancar (acordul Basel 2), a reformei normelor contabile internaționale și a diferitelor proiecte de reformare a domeniului european al asigurărilor.

Calculul ratei de solvabilitate pentru societățile de asigurări din Republica Moldova, cade sub incidența regimului de solvabilitate, și implică atât calcule pentru determinarea valorilor admise a activelor și a obligațiilor unei societăți de asigurări care participă la formarea fondului asiguraților și a fondului asigurătorului, cât și efectuarea unor calcule pentru determinarea marjei minime de solvabilitate, marjei de solvabilitate disponibilă și a ratei de solvabilitate.

Regimul de solvabilitate al Republica Moldova a fost reglementat de Regulamentul cu privire la garantarea solvabilității organizațiilor de asigurare, emis la 31 decembrie 2002 de către Inspectoratul de Stat pentru Supravegherea Asiguraților și Fondurilor Nestatale de Pensii al Republica Moldova. În acest act normativ prin care se adoptă primele cerințe referitoare la solvabilitatea companiilor de asigurare din Republica Moldova accentul principal fiind pus pe suficiența de capital.

Datorită tendinței actuale a Republicii Moldova de integrare în Uniunea Europeană, Comisia Națională a Pieței Financiare publică Regulamentul privind marjele de solvabilitate și coeficientul de lichiditate ale asigurătorilor (reasiguraților), nr. 2/1 din 21 ianuarie 2011 având la bază sistemul național de evidență contabilă, metode noi de calculare a marjei minime de solvabilitate, a marjei de solvabilitate disponibile și a ratei de solvabilitate, cât și noi limite ale acestor indicatori.

În Regulament tratarea capitalului este dintr-o perspectivă mult mai amplă și riguroasă, încercând să țină cont de calitatea capitalului asigurătorilor, sensibilitatea cerințelor de solvabilitate la riscuri, nivelul minim de solvabilitate, riscurile care nu sunt acoperite de normele de solvabilitate, mix-ul de afaceri și investiții, nivelul de

securitate, problemele de supraveghere și jurisdicționale, nivelul general al capitalizării în industrie, evoluțiile în cadrul industriei, competitivitatea, mediul economic în jurisdicție, dezvoltarea piețelor de capital, gestionarea riscurilor, protecția asiguraților ș.a.

În direcția acestei reformări, Comisia Europeană, prin intermediul comitetului de reglementare din domeniul asigurărilor, a lansat în 2001 proiectul Solvency II, a cărui aplicabilitate se dorește pe deplin implementată la nivelul întregii comunități europene. Noul sistem de evaluare a solvabilității Solvency II este destinat societăților de asigurări generale și de viață, cât și societăților europene de reasigurare. Sistemul oferă autoritaților de control instrumentele și capacitatea necesară de a putea evalua prospectiv solvabilitatea societăților de asigurare (reasigurare), el ține cont de întreaga expunere la risc din asigurări și deasemenea să se bucure de o lizibilitate suficientă în vederea unei informări adecvate a clienților și investitorilor.

Directiva Solvency II, prevede determinarea cerințelor de capital fie pe baza unei formule standard, fie pe baza unui model construit de către societate și aprobat de autoritatea de reglementare. Modelul, conceput ținând cont de ansamblul total de variabile cu influență asupra solvabilității societății, permite simularea situației financiare pentru un orizont de un an și de asemenea oferă măsura cerinței de capital de care societate are nevoie pentru a nu intra în faliment un an mai târziu.

Modelul implică identificarea, măsurarea și modelarea componentelor cheie de risc ale unei companii de asigurări, precum și corelațiile dintre acestea. Conferirea societăților de profil a unei posibilități crescute de a stabili soluții eficiente de diminuare a riscurilor din punct de vedere al costurilor facilitează evaluarea nivelului de capital necesar pentru asigurarea protecției în cazul unei serii diverse de evenimente.

Solvency II are drept obiectiv încurajarea, și în același timp incitarea companiilor de asigurare la a măsura și a administra mai bine riscurile lor. În plus, exigențele cantitative a marjei de solvabilitate trebuie să acopere riscurile cele mai importante la care sunt expuse companiile de asigurare. Această adoptare trebuia să conducă la recunoașterea modelelor interne, cu rezerva ca acestea permit companiilor de asigurare să-și amelioreze gestiunea riscurilor și reflectă mai bine profilul lor veritabil decât o formulă standard.

În 2009 a fost publicată Directiva Cadru cu privire la Solvency II a Uniunii Europene, prin care introduce noțiunile de bază ale Solvency II, cât și cerințele față de agenții economici care activează în domeniul solvabilității asigurărilor, astfel încât, să fie pregătiți să aplice reglementările noii solvabilități.

Directiva Solvabilitate II, fiind unul dintre cele mai importante proiecte de directivă ale Uniunii Europene, aduce la o nouă abordare a procesului de supraveghere la nivel european, bazat pe principii economice pentru măsurarea activelor și pasivelor, luând în considerare multitudinea și varietatea riscurilor la care se expune compania, folosind principii comune, pe baza cărora este stabilit nivelul capitalului, actualizarea metodelor de calcul al capitalului companiilor de asigurări în cazul unor situații neobișnuite.

Elementele centrale ale regimului Solvency II sunt de ordin cantitativ și calitativ, pe o abordare a 3 piloni, și anume:

- pilonul I (cantitativ) - se referă la dimensiunea capitalului necesar pentru ca o companie de asigurări să facă față obligațiilor garantate într-o situație extremă;
- pilonul II (calitativ) - cuprinde reglementările calitative privind supravegherea;
- pilonul III (calitativ) - include obligațiile de transparență și cele de raportare.

Directiva Solvency II este primul proiect strategic de mare anvergură la nivel european. Noile reglementări au la bază metode obligatorii pentru determinarea solvabilității locale pentru toate companiile de asigurări și entitățile din spațiul

european, inclusiv pentru evaluarea solvabilității legale pentru asigurările grupurilor financiare pe o bază consolidată de capital, impunând o constrângere complementară pentru entitățile din afara Europei.

Abordările normativelor referitoare la calculul solvabilității companiilor de asigurări descrise de Regulament, sunt structurate în modul următor:

1. Calculul valorii activelor admise la acoperirea rezervelor tehnice, a marjei minime de solvabilitate și a fondului asiguratorului;
2. Calculul obligațiilor care formează fondul asiguraților și fondul asiguratorului;
3. Calculul marjei de solvabilitate minime;
4. Calculul ratei de solvabilitate.

Prin abordarea conceptului de recunoaștere a activelor și obligațiilor unei companii de asigurări în scopul determinării indicatorilor de solvabilitate a acesteia, se are în vedere identificarea elementelor bilanțului acestei companii care constituie obiectul calculului solvabilității. Aceasta este orientată spre determinarea obligațiilor companiei de asigurări și a activelor cu care compania garantează acoperirea acestor obligații în fața asiguraților, investitorilor și a partenerilor.

Principiile și scopul recunoașterii activelor și obligațiilor în scopul solvabilității reiese din principiile solvabilității, și anume, de a garanta cu active disponibile obligațiile companiei survenite din încheierea contractelor de asigurare și a obligațiilor față de terți, totodată, garantând stabilitatea companiei la factorii de risc prin deținerea unui volum suplimentar de active disponibile, care să nu fie mai mic de pragul minim cerut de organul de supraveghere.

În conformitate cu prevederile Regulamentului, obligațiile unei companii de asigurări față de asigurați sunt reprezentate de rezervele tehnice. Acestea din urmă constau din rezerva primei necăștigate, rezerva daunelor neavizate, rezerva daunelor declarate dar nesoluționate, rezerva riscurilor neexpire și rezervele matematice, fiecare din ele ținând de specificul activității companiei de asigurări. Modul de calcul a rezervelor tehnice a companiilor de asigurări din Republica Moldova este reglementat de Regulamentul privind rezervele tehnice de asigurare. Regulamentul privind marjele de solvabilitate și coeficientul de lichiditate ale asiguratorilor (reasiguratorilor) specifică anumite active cu care compania de asigurări poate acoperi rezervele tehnice constituite, în cele din urmă formând fondul asiguraților. Dintre acestea pot fi menționate valorile mobiliare, disponibilitățile bănești în casierie, conturi curente și depozite, bunuri imobiliare și creanțe aferente primelor subscrise.

Obligațiile față de terți fac trimitere la toate obligațiile unei companii de asigurări cu excepția rezervelor tehnice. Activele care servesc pentru acoperirea acestor obligații formează fondul asiguratorului, acestea putând constitui și alte tipuri de active decât cele reglementate pentru acoperirea fondului asiguraților, cu excepția celor menționate de Regulament ca fiind neadmise la calculul solvabilității.

Analiza prospectivă a solvabilității societăților de asigurare presupune înainte de toate existența unui consens la nivel european. Dorința de a avea o abordare uniformă în materie, de adecvare a capitalului și a calculului marjei de solvabilitate în cadrul societăților de asigurare, atrage după sine respectarea unor norme internaționale comune, ce necesită implicit revizuirea sistemului de reglementare și supraveghere prudențială. Acest context european de frământări din domeniul asigurărilor a constituit pentru autoritățile de reglementare și industria asigurărilor ocazia potrivită de a reforma întregul regim prudențial din asigurări.

Sistemul conduce la o armonizare mai bună a metodelor de control cantitativ care contribuie la instaurarea condițiilor de concurență egale în sectorul asigurării cât și între sectoarele financiare și impune și o serie de aspecte calitative, cum ar fi transparența situațiilor financiare, modul de raportare, managementul riscului, pentru care se testează

calitatea managementului companiei de asigurări și se urmărește realizarea controlului intern.

În acest context, din partea companiilor de asigurare se cer eforturi mari de investiție în gestiunea activ/pasiv, dezvoltând astfel cunoștința și mijloacele informatice de măsură a acestor riscuri. Stimulând evoluția bilanțului pe o perioadă lungă, modelele interne permit societăților să obțină o viziune mai fină și mai aprofundată a riscurilor lor și să determine capitalul economic care le este necesar. În particular, modelele permit luarea în calcul a diversificării, ale cărei surse sunt foarte numeroase: între active și pasive, între diferitele clase de active financiare, între branșele de activitate și între expoziții geografice. Rezultatele modelelor interne arată că, pe baza corelațiilor observate istoric între diferitele riscuri, beneficiile diversificării: capitalul cerut pentru un grup este în mod semnificativ mai redus decât suma capitalurilor cerute la nivelul fiecărei entități.

Implementarea acestui sistem nu poate fi însă posibilă fără colaborarea tuturor celor implicați: autorități de supraveghere și companii de profil. În același timp, Solvency II este un cadru de reglementare avansat, care abordează probleme majore ce țin de dimensiunile pieței pe care o reglementează și de obiectivele diverselor culturi ale companiilor diferitelor state, care au autorități de reglementare ce supervizează piața respectivului stat.

Dezvoltarea și diversificarea pieței de asigurări în Republica Moldova în contextul negocierii creării Zonei de liber Schimb Aprofundat și Comprehensiv între Republica Moldova și Uniunea Europeană are drept scop identificarea restricțiilor care există în calea integrării piețelor de servicii de asigurări ale Republicii Moldova și ale Uniunii Europene prin stabilirea principalilor indicatori de performanță ai piețelor de asigurări din țară.

Analiza cadrului regulator din Republica Moldova și Uniunea Europeană, identificarea diferențelor ce țin de reglementările existente pe aceste două piețe și formularea unor propuneri de ajustare legislativă, instituțională, de control în domeniul asigurărilor în Republica Moldova permite integrarea în piața comună de servicii de asigurări din Uniunea Europeană.

Solvabilitatea și stabilitatea financiară la nivel național, urmînd exemplul Uniunii Europene, obligă companiile de asigurări să mențină o marjă de solvabilitate disponibilă, care să fie corespunzătoare activității desfășurate și să întărească cerințele calitative de gestiune prin sistemul de management și de control intern eficient, procesul de măsurare și gestionare a riscurilor la care sunt expuse a acestea.

Concentrarea noii Directive Solvency II asupra unui management al riscului mult mai sofisticat este importantă pentru industria asigurărilor și, implicit, pentru asigurați. Solvency II obligă companiile de asigurare să folosească în activitatea desfășurată practici de management al riscului mult mai avansate.

Directiva impune o mai mare transparență pentru companiile de asigurare, ceea ce, implicit, crește nivelul de competitivitate.

Implementarea Directivei Solvency II are influență mare asupra abordărilor riscului, capitalului, produselor, mixului de business, prețurilor, distribuției și a tuturor proceselor operaționale ale industriei asigurărilor în ansamblu și drept urmare, modifică fundamental cadrul general și modalitățile concrete de supraveghere a asigurărilor. Directiva are drept scop abordarea solvabilității într-o manieră complexă determinată de realitățile lumii financiare actuale și de complexitatea riscurilor asumate de asigurați în activitatea lor.

În teorie, societatea de asigurări este mai conștientă de riscurile sale la toate nivelurile, vede oportunitățile sale pentru a reduce impactul sau chiar pentru a îmbunătăți poziția concurențială în industrie pentru a fi capabilă să gestioneze mai bine riscurile sale și, prin urmare, a optimiza mai bine plasamentele de capital.

Astfel, aplicarea prevederilor proiectului Solvency II are ca efect eficientizarea și securizarea pieței unice a asigurărilor. Prin armonizarea cerințelor privind solvabilitatea și a principiilor de supraveghere sunt create premise care permit companiilor din întreaga Europă să acționeze în condiții egale.

Referințe bibliografice:

1. Legea Republicii Moldova cu privire la asigurări nr.407-XVI din 21 decembrie 2006 // Monitorul Oficial nr.41-49 din 06.04.2007
2. Regulamentul privind garantarea solvabilității organizațiilor de asigurare nr.91 din 21.11.2002 // Monitorul Oficial nr.185-189/416 din 31.12.2002
3. Regulamentul privind marjele de solvabilitate ale asiguratorului (reasiguratorului) din 21.01.2011 // Monitorul Oficial nr. 59-62 din 15.04.2011
4. Dan Angel Constantinescu, Management financiar în asigurări, Editura Economică, București, 2005
5. Dan Angel Constantinescu, Tratat de asigurări, Volumul II, Editura Economică, București, 2004
6. Bear, W. H. and G. Parker, Risk Management, Problems and Solutions, McGraw Hill New York, 995.
7. Arne Sandström „Solvency: models, assessment and regulation”, U.S.A., 2006.
8. http://www.primm.ro/62_solvency-ii-ca-oportunitate.html
9. <http://www.asigurare.md>
10. <http://www.fmd.md>